

SPYTOVALI STE SA

Kankalinková farba. – V marci minulého roka sa na pracovníčky jazykovej poradne obrátila pisateľka s otázkou, aký je význam a pôvod slova *kankalinkový* v spojení *kankalinková farba*. Nedávno si podobne český pisateľ overoval význam slov *kankalínový* a *kankalínkový*. Jeho žena pochádzajúca zo Slovenska používa slovné spojenie *kankalínová/kankalínková farba* na označenie neexistujúcej vymyslenej farby.

Prídavné mená *kankalinkový* ani *kankalínový* sa nespracovali v žiadnom zo slovenských slovníkov. V korpusových textoch¹ sa však malé množstvo dokladov, väčšinou z internetových diskusií, na tieto výrazy vyskytuje. Adjektíva *kankalinkový/kankalínový* evidujeme s niekoľkými významami. Prvým je „rôznofarebný, strakatý“, niekedy aj so sémantickým príznakom „nepatrične, nevhodne, neesteticky“, čo potvrdzujú napr. doklady *kankalinkovo fialová; hnedé, také kankalinkovo čokoládkové; taká, jak mám oči, kankalinkovokaki – kankalinkovozelené s fialovými bodkami so šikmým šrafovaním* (všetky doklady sú zo stránky pocek.azet.sk).

Z ďalších korpusových dokladov je zrejmé, že prídavné meno *kankalinkový* expresívne pomenúva tiež „nejednoznačnú, spravidla nápadnú, až kriklavú farbu, ktorá pôsobí nepatrične“, prípadne môže ísť o vymyslenú alebo ťažko identifikovateľnú farbu, napr. *Berny má rada všetko výrazné a vzorované, také a onaké, jednoducho kankalinkové, však viete* (fashionblogy.cz). – *Ak je svadba štýlová, a hlavne pre nevestu nezabudnuteľná, môže byť aj kankalinkovej farby* (mojasvadba.zoznam.sk). – *... páči sa mi ... kankalinková, brontofialková a orandžovomindžová, ale neviem presne, ako tá farba vyzerá* (pocek.azet.sk). – *Samé sľuby, lenže tie nám tu už 25 rokov predkladajú i modrí, i červení, i kankalinkoví, len akosi sa nič neplní a národ sa má stále horšie* (debata.pravda.sk). – *Ak máte záujem o čisto nové nepoužité sako a nohavice kaki farby, nech sa páči, predám a k tomu zadarmínečko bonus kravatu kankalinkovej farby* (prijimacky-nsz.cz).

¹ Korpus Omnia Slovaca IV Maior Beta (22.01) vznikol zlúčením korpusových dát v Slovenskom národnom korpusu (SNK prim 9.0) a dát z webových korpusov a slúži potrebám pracovníkov JÚEŠ SAV, v. v. i. [cit. 18. 7. 2024].

Výraz *kankalinkový* môže byť motivovaný maďarským slovom *kankalin* – prvosienka. Potvrdzuje to korpusový doklad z časopisu Krásky Slovenska z r. 1958²: *V starých knihách O liečivých zelinách Slovenska sa prvosienka jarná uvádza pod rozličnými menami – prvosna skorá, kašky, Petrov kľúč, podlieska, prvnička, kankalin, mŕtvičná zelina*. Podobne sa v Atlase liečivých rastlín a lesných plodov³ uvádza podoba *kankalín* (s dlhým *-i-*) ako ľudové pomenovanie prvosienky vyššej. Doklady na prídavné mená *kankalínový*, *kankalínkový* sa však v korpusových textoch ani na internete nevyskytujú. V archíve nárečového oddelenia JÚLŠ SAV sa eviduje len jednoslovný doklad *kankalín* (*Primula officinalis*) z Revúcej a doklad *Sukňu mala kankalinovu, aľe blúsku bilu* zo Štefanoviec (okres Prešov) s výkladom „tmavočervená“. Slovník slovenských nárečí tieto výrazy ako heslá nespracúva, v nárečiach sa zrejme vyskytujú len veľmi ojedinele. Vzhľadom na rôznofarebnosť kvetov okrasných záhradných odrôd prvosienok by prídavné meno *kankalinkový* mohlo označovať pestrú farebnú paletu. Spojitosť s prvosienkou však vzhľadom na obmedzený počet dokladov výrazu *kankalinkový* nemožno dostatočne overiť.

Pre zaujímavosť doplníme, že na *kankalinkový* farebný odtieň sa spýtal v roku 2015 aj prispievateľ na fóre internetovej stránky birdz.sk. Odpovede boli *sivá, pestrá, kankalinkovo ružová, neexistujúca a to je všefarba (všetkymiešanédojednejsdojomževytvoriaakúsidiúhu)*, pričom spätnou reakciou bolo *to som si myslela, celkom fajn farba to musí byť*. Posledná odpoveď vyjadrovala pochybnosť o existencii farby: *nepomýlila si si to s konvalinkovou?*

Za slovnými spojeniami *smaragdový koberec, medové vlasy* či *olivová košeľa* si dokážeme predstaviť konkrétny farebný tón pomenovaný podľa vzhľadu príslušného predmetu. Pri *kankalinkovom* (aj *kankalinovom/kankalínkovom/kankalínovom*) odtieni je to inak. Vyskytuje sa veľmi zriedkavo a používa sa v niekoľkých významoch: „rôznofarebný, strakatý, (niekedy tiež nepatrične, nevhodne, neesteticky)“, „s neurčitou, ťažko definovateľnou, ale obyčajne výraznou, až krikľavou farbou (niekedy tiež nepatričnou, nevhodnou, neestetickou)“.

Judita Páleníková

Jazykovedný ústav Ľ. Štúra SAV, v. v. i.

² Korpusový zdroj: PACLOVÁ, Libuše – PACL, Juraj: Prvosienky, jarné kvietky hôr a dolín. In: Krásky Slovenska, 1958, roč. 36, č. 4, s. (neuvedené).

³ KRESÁNEK, Jaroslav: Atlas liečivých rastlín a lesných plodov. Martin: Osveta 1977. 767 s.